

de eigendomsstructuren in de belgische dagbladpers

bart vanderkerken

Wat volgt willen wij in kort bestek een overzicht geven van de belangrijkste bevindingen van het onderzoek dat wij in het kader van onze, in september 1983 aan het Cecowe voorgedragen eindverhandeling ondernamen.

Ter inleiding geven wij weer hoe het onderzoeksobject werd afgebakend en welke methode werd gevolgd om de gegevens op te sporen.

In een tweede paragraaf komen dan de resultaten aan bod.

1. Inleiding: onderzoeksobject en methode

Uitgangspunt voor ons onderzoek was de verregaande taboeïsering en geslotenheid die zowel binnen als buiten onze dagbladpers gehuldigd wordt van zodra gepeild wordt naar de feitelijke eigenaars van de betrokken uitgeverijen. Onze studie beoogde derhalve een beschrijvend overzicht te geven van de eigendomsstructuren in de Belgische dagbladpers.

Daarbij richtten wij ons in eerste instantie op de personen, verenigingen en/of vennootschappen die eigenaar zijn van diverse, in België gevestigde uitgevers-

maatschappijen die in dit land een dagblad van algemene informatie op de markt brengen.

Om redenen van plaats en tijd lieten we de eigendomsstructuren in de weekbladpers buiten beschouwing, hoewel ook daarover menig interessant verhaal te schrijven is.

Voor de bepaling van wat we onder "dagblad" verstaan, deden wij een beroep op de definitie van W. VAN DER BIESEN: 'iedere publikatie die minstens 6 maal per week verschijnt, onder een eigen typische titel en die algemene informatie (en opinievorming) beoogt'(1). Bijgevolg vielen gespecialiseerde dagbladen zoals "De Financieel-Economische Tijd", "L'Echo de la Bourse", e.a. buiten ons onderzoeksdomein. Aangezien we van dezelfde auteur ook de definitie van dagbladketen of krantengroep overnamen ('iedere krant of groep van kranten die zowel op technisch, administratief, juridisch, financieel-economisch en redactioneel vlak een volledige onafhankelijkheid bezit of toch als dusdanig wordt aangezien'(2), is het duidelijk dat we bij onze studie ook geen rekening hielden met eventuele publicitaire akkoorden. Uiteindelijk kwamen wij tot 35 titels en 16 krantengroepen.

Wie nu de eigendomsstructuren in onze perswereld nader wil onderzoeken, merkt al vlug de geslotenheid die de betrokken milieus ter zake kenmerkt. Deze situatie weerspiegelt zich reeds in de beschikbare wetenschappelijke literatuur: deze blijkt erg pover.

Aanvankelijk dienden we dan ook onze toevlucht te nemen tot enkele min of meer recente verzamelwerken over de Belgische dagbladpers. Tevens maakten we uitvoerig gebruik van enkele uitstekende C.R.I.S.P.-studies over dit onderwerp. Erg interessant maar helaas verouderd is een van 1958 daterend werkje van Pierre JOYE.

Alle verwijzingen naar banden en relaties van de Belgische krantenuitgeverijen met andere vennootschappen, c.q. verenigingen die we in deze bronnen aantreffen, werden samengebracht.

Zo stelden we een lijst van ongeveer 300 te bestuderen vennootschappen op.

Om meer concrete gegevens over deze verenigingen en/of vennootschappen op de kop te kunnen tikken, werd een beroep gedaan op de door deze verenigingen, c.q. vennootschappen in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad (voortaan: B.B.S.) gepubliceerde mededelingen.

Iedere vennootschap is immers wettelijk verplicht bepaalde gegevens openbaar te maken. Dit gebeurt onder meer in de B.B.S. Ook de v.z.w.'s en de instellingen van openbaar nut dienen zich aan bepaalde publikatievoorschriften te houden.

Men begrijpt echter dat het onmogelijk is de enkele duizenden bladzijden die één jaargang van deze Bijlagen uitmaken, door te nemen in de hoop alle door de onderzochte vennootschappen, c.q. verenigingen gepubliceerde berichten terug te vinden.

Zelfs indien men een beroep doet op de jaarlijkse indexen is dit een enorm tijdrovend werk. Bovendien zijn de indexen van de laatste jaren nog niet beschikbaar, zodat met deze methode geen recente gegevens kunnen achterhaald worden.

Wij waren dan ook gelukkig gebruik te hebben kunnen maken van de uitgebreide documentatie die de studiedienst van de KREDIETBANK in de loop der jaren heeft aangelegd. Deze dienst houdt van alle N.V.'s alle in de B.B.S. gepubliceerde berichten bij.

Sinds 1971 werden deze op microfilm vastgelegd en per N.V. geïndexeerd. Zo kan men in een oogopslag kennis nemen van alle sinds 1971 door een bepaalde N.V. in de B.B.S. gepubliceerde informatie.

Via deze werkwijze ontdekten wij voortdurend nieuwe banden en relaties. Aldus verdubbelde al vlug de oorspronkelijke lijst van 300 vennootschappen. Voor alle niet-naamloze vennootschappen, v.z.w.'s en instellingen van openbaar nut bleven wij echter aangewezen op de B.B.S., zodat wij de publicaties na 1980 (voor de v.z.w.'s en de instellingen van openbaar nut) en na 1981 (voor de vennootschappen) niet konden opsporen, aangezien van deze jaargangen nog geen indexen beschikbaar waren bij het afsluiten van ons onderzoek.

De in de B.B.S. gepubliceerde mededelingen zijn echter slechts uittreksels uit authentieke notariële akten of verslagen. Deze akten of verslagen worden bewaard ter griffie van de Rechtbank van Koophandel van het arrondissement waar de vennootschap in kwestie haar maatschappelijke zetel heeft. Daarom besloten wij slechts van een beperkt aantal vennootschappen, m.n. de moedermaat-

schappijen van de door ons onderzochte groepen en die vennootschappen die voor onze studie belangrijk waren en waarover wij weinig andere informatie vonden, de volledige, door de griffies van de Rechtbanken van Koophandel bijgehouden dossiers te raadplegen.

De bij de diverse griffies neergelegde stukken dienen door de ondertekenende personen voor waar en echt verklaard te worden.

De wet stelt het verstrekken van valse gegevens strafbaar.

Het officiële karakter van de ter griffie neergelegde akten en verslagen garandeert derhalve de juistheid van de door deze stukken gereleveerde gegevens. Telkens op dergelijke bronnen een beroep kon gedaan worden, kwam dit dus de objectiviteit van onze studie ten goede.

Bij de beoordeling van de bekomen resultaten dient rekening te worden gehouden met twee belangrijke beperkingen die uit het onderwerp zelf voortvloeien. Hoe diepgaand en uitgebreid een onderzoek naar de eigendomsstructuren van de Belgische dagbladers ook mag zijn, nooit zal men alle bestaande relaties, mandaten en functies kunnen opsporen. Het is een ijdele droom in een dergelijke studie volledig te zijn. Bovendien evolueert het vennootschap zo snel dat de resultaten vlug achterhaald zijn. In dit verband is de melding dat wij onze bronnenstudie afsloten op 31 december 1983 niet zonder belang.

2. De resultaten

Traditioneel onderscheidt men in de Belgische dagbladers 3 types van eigendom. Een eerste type is dat van de familie-eigendom. Kranten kunnen echter ook in handen zijn van bewegingen, groeperingen, verenigingen, enz.... Dit noemden wij het type van de collectieve eigendom. Tenslotte kunnen kranten ook beheerd worden door financieel-industriële groepen.

Globaal gezien bevestigden de resultaten van ons onderzoek het bestaan van deze drieledige eigendomsstructuur. Bovendien liet de studie toe enkele interessante besluiten te trekken wat de evolutie ervan betreft.

Achtereenvolgens zullen wij de belangrijkste kenmerken van de onderscheiden

eigendomsstypes behandelen. Een bondige bespreking van de krantengroepen die onder de respectieve types ressorteren, geeft daarbij een beknopt overzicht van de specifieke situatie van de 16 door ons bestudeerde dagbladketens.

2.1. Type 1: Familie-eigendom

Van oudsher staat onze krantenwereld bekend als beheerd door "families". Tot voor kort konden in de Belgische dagbladers nog 5 krantengroepen (ROSSEL, CONCENTRA, LE JOUR, GRENZ-ECHO en LE RAPPEL) zonder problemen onder dit type worden thuisgebracht. Dat de voortschrijdende technische, commerciële, redactionele en financiële evolutie hevig tornt aan deze van ouds zo typische eigendomsstructuur in onze dagbladers, kwam in het laatste trimester van 1984 bijzonder scherp tot uiting.

Begin november '84 werd bekendgemaakt dat de groep ROSSEL, onder impuls van het duo J. Declercq — R. Hersant, een meerderheidsparticipatie had verworven in de uitgeversmaatschappij van LE RAPPEL. Tot dan leverden de families DRION du CHAPOIS en MISONNE de voornaamste aandeelhouders van deze uitgeverij. Reeds geruime tijd werd gespeculeerd op een mogelijke overname van de groep, maar dan wel door de groep LA LIBRE BELGIQUE — LA DERNIERE HEURE (voortaan L.L.B.-L.D.H.) waarmee het blad uit Charleroi sinds 1968 een publicitair akkoord had en waar het sinds 1976 ook werd gedrukt. Tegen alle verwachtingen in was het ROSSEL dat de groep LE RAPPEL binnenhaalde.

Ook GRENZ-ECHO, de enige Duitstalige krant die in ons land wordt uitgegeven, zag begin december '84 haar autonomie verloren gaan. Met als bruggehoofd de S.A.REGIE GENERALE DE PRESSE (voortaan R.G.P.) wist de groep L.B.H.-L.D.H. zich van dit dagblad uit de Oostkantons meester te maken.

Diezelfde R.G.P. bemachtigde in juli '84 ook de controle over het Vervierse dagblad LE JOUR. De uitgeversmaatschappij van dit dagblad was tot 1983 in handen van de families LAMBORAY en HAUZOÛL. In januari van voormeld jaar pompte de plaatselijke P.V.B.A. LA DESINFECTION INTEGRALE, o.l.v. Guy VOSSE, er nog een flinke 4 miljoen in, goed voor een kwart van de aandelen.

Blijkbaar heeft dit niet mogen baten om aan de tentakels van de Brusselse dagbladketen te ontsnappen.

Uiteindelijk kunnen dus nog slechts twee krantengroepen, ROSSEL en CONCENTRA, als typische familiebedrijven geïdentificeerd worden.

Bij ROSSEL controleren de erfgenamen van stichter Emile ROSSEL het ganse imperium dat rond de moedermaatschappij, de S.A. ROSSEL ET CIE, werd uitgebouwd. Recente conflicten tussen de takken ROSSEL-HURBAIN en DE GAUQUIER-DECLERCQ deden de oude familiestructuur in haar voegen kraken.

Sinds 30 mei 1983 zetelt niemand minder dan Robert HERSANT in de beheerraad van ROSSEL ET CIE, evenwel zonder bezit van aandelen. Luidt de komst van de Franse persmagnaat een evolutie in naar een ander type van eigendom?

De groep CONCENTRA, die HET BELANG VAN LIMBURG uitgeeft, wordt geleid door de familie BAERT, die teruggaat op stichter Niklaas THEELEN. In tegenstelling tot de groep ROSSEL, waar financiële moeilijkheden het gevolg lijken te zijn van een verouderde structuur en een gebrekkig aanpassingsvermogen, is deze groep nog in volle expansie.

De recente verschuivingen in het Frans-talig perswezen illustreren eens te meer het afnemend belang van de familiebedrijven in de evolutie van de Belgische dagbladpers.

Reeds in 1966 verloor de familie BUFQUIN DES ESSARTS haar vooraanstaande rol in de uitgeversmaatschappij van LE JOURNAL ET INDEPENDANCE/ LE PEUPLE. In 1976 nam de V.U.M. de Standaardgroep over van de familie SÄP. In 1983 werd de liberale persfamilie BREBART in het beheer van de groep L.L.B.-L.D.H. uitgeteld door een consortium van financiële groepen. Ook de groep HOSTE evolueerde van een zuiver familiebedrijf naar een mengvorm waarin ook financiële groepen medezeggenschap verkregen.

Indien de 4 voormelde krantengroepen in 1982 nog steeds exclusief eigendom geweest waren van de oorspronkelijke families, dan zou het eigendomstype van de familie-eigendom 70,07% van de toenmalige totale dagbladoplage in beslag hebben genomen. In werkelijkheid haalde dit eigendomstype eind '82 slechts 27,21% van de totale oplage. Na de recente verschuivingen is dit cijfer eind '84

herleid tot 25, 78%.

2.2. Type 2: Collectieve eigendom

In ons land zijn ook altijd dagbladen verschenen die uitgebracht werden door bewegingen, groeperingen, verenigingen, ... enz. Traditioneel gaat het om drukkingsgroepen die de verspreiding van hun gedachtegoed realiseren door het uitgeven van kranten. Deze fungeren meteen als spreekbuis of als officieel orgaan van de betrokken beweging.

Het ideologisch karakter van onze dagbladpers is in dit eigendomstype het meest direct herkenbaar. Het uitgeven van een krant is hier niet een losstaande activiteit, maar kadert in het geheel van diensten en activiteiten waarin de beweging in kwestie voorziet. Dit veronderstelt vanwege de uitgeverij een volledige afhankelijkheid van en aanhankelijkheid aan de organiserende beweging.

Zeven van de door ons bestudeerde krantengroepen konden onder dit tweede type worden ondergebracht.

De groep VERS L'AVENIR is een wat dubbelzinnig geval. Enerzijds is er de vooraanstaande rol van de families de THYSEBAERT, NEVE de MEVERGNIES en DESCLEE de MAREDSOUS, op grond waarvan de groep als een familiebedrijf kan beschouwd worden; anderzijds is er de allesoverheersende positie van het Bisdom Namen, op grond waarvan de groep eveneens tot het type van de collectieve eigendom kan gerekend worden. Omdat geen van de betrokken families dominerend is, kozen wij voor de tweede oplossing. Temeer daar de krant feitelijk fungeert als spreekbuis van het Bisdom Namen.

Van de overige 6 krantengroepen zijn er 4 in handen van de georganiseerde arbeidersbeweging.

De groepen LA CITE en HET VOLK worden gecontroleerd door de christelijke arbeidersbeweging. Tussen beide bestaat dan ook een sterke verwevenheid.

De kranten L.J.E.I./L.P. en LA WALLONIE worden uitgegeven door de socialistische vakbondsorganisaties van respectievelijk Charleroi en Luik.

Een opmerkelijk verschil tussen de christelijke en de socialistische vakbondsbladen is dat de eerste meer centraal beheerd worden; bij de socialistische bladen is er een grotere decentralisatie.

Waar de christendemocratische arbeidersbladen gefinancierd en geleid worden door vertegenwoordigers van de nationale organen van de beweging, zijn het bij hun socialistische tegenhangers meer de regionale afdelingen die de lakens uitdelen.

De kranten DE MORGEN en LE DRAPEAU ROUGE worden gecontroleerd door politieke partijen, respectievelijk de S.P. en de K.P.B.-P.C.B.

Met uitzondering van de groep HET VOLK is de oplage van al deze bladen eerder bescheiden. Toch is dit eigendomstype van bijzonder belang voor de samenstelling van het dagbladuniversum. Het herbergt uitsluitend vakbondskranten en/of linkse kranten, traditioneel de zwakkere broertjes op de markt (met als opmerkelijke uitzondering de groep HET VOLK). Op die manier vervult dit eigendomstype een aanzienlijke rol m.b.t. het instandhouden van de verscheidenheid van de opiniepers.

Dit eigendomstype is tevens betrekkelijk stabiel.

Eén van de redenen voor de relatieve stabiliteit van dit type is wellicht het feit dat de harde wetten van het economisch productieproces niet gelden voor de tot dit type behorende bladen. Wie het moeilijk krijgt, de evolutie niet meer aan kan of de concurrentie niet kan bijbenen, is niet automatisch gedoemd te verdwijnen, maar kan altijd rekenen op de nodige steun uit de vakbonds-, partij- of aanverwante kassen. Pas wanneer hier de kraan wordt dichtgedraaid, is het einde nabij. Maar vooraleer het zover is, zijn vaak al ontzaglijke sommen in een bodemloze put gestort. De organiserende bewegingen zijn in de eerste plaats geïnteresseerd in de propagandistische waarde van hun blad.

Bedrijfseconomische argumenten spelen slechts een ondergeschikte rol. Sommige van deze bladen blijven dan ook voortbestaan, hoewel ze in feite flink verlieslatend zijn.

2.3. Type 3: Uitgeverijen beheerd door industriële of financiële groepen

Dit laatste eigendomstype heeft vooral de laatste decennia aan belang gewonnen. Kenmerkend is hier dat de uitgeverij in eerste instantie beschouwd wordt als een bedrijf, de krant als een produkt.

Economische argumenten zijn doorslaggevend. De oude familiepatriarch heeft plaats gemaakt voor de koele, berekende manager, voor wie het geen verschil uitmaakt of hij nu de kranten, sigaren, video-recorders, stofzuigers of wat dan ook aan de man moet brengen.

Het kapitaal van dergelijke uitgeversbedrijven wordt verstrekt door andere ondernemingen of vennootschappen, die hun deelname in het bedrijf tot voorwerp van een actieve diversificatiepolitiek maken of beschouwen als een goede belegging. Het beheer wordt dan ook waargenomen door vertegenwoordigers van deze vennootschappen. Vooral banken, verzekeringsmaatschappijen en enkele van onze belangrijkste holdings zijn hier actief. Men treft in de bedoelde uitgeversbedrijven dan ook heel wat coryfeeën uit de Belgische industriële en financiële topmilieus aan.

De invloed van financiële groepen bestaat uit rechtstreekse of onrechtstreekse participaties en is hier wellicht het grootst.

Vooral de groepen V.U.M. en L.L.B.-L.D.H. gelden hier als voorbeeld. Ook de groep DE VLIJT behoort, zij het minder uitdrukkelijk, tot dit type. De groep HOSTE kan beschouwd worden als een mengvorm tussen de types 1 en 3.

De V.U.M. nam in 1976 de Standaardgroep over van de familie SAP. Er zijn banden met de GENERALE, PARIBAS, GEVAERT PHOTO PRODUKTEN, de groep BOEL en de KREDIETBANK.

N.a.v. een recente herstructurering verwierven de groep VELGE en de GENERALE de leiding van de groep L.L.B.-L.D.H. De oude familie HOSTE bekleedt in het gelijknamig uitgeversbedrijf nog steeds een vooraanstaande positie. Sinds 1978 duldt zij het gezelschap van de groep VAN THILLO, via dewelke er relaties zijn met FINIMCO, ASTRA-SPARTA, SPAAR-KREDIET en met maatschappijen die actief zijn in de koloniale handel.

De N.V. DE VLIJT behoort minder uitdrukkelijk tot dit derde eigendomstype. Via de N.V. HET BESTE BROOD spreekt de familie LE GRELLE wel een woordje mee, maar ze wordt overstemd door 2 v.z.w.'s waarin figuren zetelen die zich verdienstelijk maakten in andere sectoren dan deze van het uitgeverijwezen. Verschillende beheerders van DE VLIJT onderhouden goede relaties met de KRE-

DIETBANK.

De structuur van de groep DE VLIJT bleef sinds haar ontstaan in 1891 relatief ongewijzigd. De kranten die door de 2 andere groepen, de V.U.M. en L.L.B.-L.D.H., uitgegeven worden, behoorden lange tijd toe aan enkele van de meest vooraanstaande persfamilies die de Belgische krantenwereld heeft gekend. Het gaat om de families SAP, BREBART, JOURDAIN, ZEEGERS, VALENTIN en DE VISSCHER. De schaalvergroting en toenemende complexiteit van de hedendaagse krantenbedrijven gingen de draagkracht van de krantenfamilies ver te boven. Enkel financiële en industriële groepen lijken nog in staat de enorme uitdagingen die het instandhouden van een modern krantenbedrijf stelt, te kunnen beantwoorden. De overnamen van de Standaardgroep en de groep L.L.B.-L.D.H. door dergelijke groepen moeten dan ook niet zozeer als losstaande gebeurtenissen dan wel als noodzakelijke elementen van een onafwendbare economische evolutie beschouwd worden. Derhalve kan men zich terecht de vraag stellen of en in hoeverre deze evolutie ook andere persbedrijven zal dwingen om in de toekomst een beroep te doen op het kapitaal van dergelijke groepen. Het ligt m.a.w. in de lijn der verwachtingen dat de greep van de industriële en financiële groepen op de Belgische dagbladders alleen maar sterker kan worden, zoals de recente verschuivingen in de Franstalige dagbladders overigens aantoonde.

2.4. Opmerkingen

De 3 vermelde types van eigendom kunnen wel onderscheiden, maar niet radicaal van elkaar gescheiden worden. Er zijn krantenbedrijven die niet zonder meer onder één van de genoemde types kunnen worden ondergebracht.

Overigens kunnen bedrijven die wel in één van de 3 categorieën hun plaats vinden, karakteristieken vertonen die typisch zijn voor een andere categorie. Zo kan gewezen worden op de rol van het V.E.V. (drukkingsgroep) in de V.U.M. en die van de familie LE GRELLE bij DE VLIJT.

Zeer algemeen dient dan nog te worden opgemerkt dat de invloed van industriële en financiële groepen in het derde eigendomstype wel het meest expliciet doch zeker niet exclusief is. Deze invloed bestaat inderdaad in de drie onderscheiden

types.

2.5. De aanwezigheid van financiële en industriële groepen in de dagbladders

De aanwezigheid van financiële en industriële groepen in de dagbladders is vanzelfsprekend het meest expliciet waar deze groepen zelf actieve participaties hebben genomen in uitgeversmaatschappijen. Dit is zo bij de groepen V.U.M. en L.L.B.-L.D.H. Maar ook bij de andere eigendomstypes zijn de banden met de financiële en industriële wereld legio. Vele leden van de families die in een of andere groep de touwtjes in handen hebben, vervullen functies in andere sectoren dan de dagbladders of verwierven eerst elders rijkdom, om daarna kranten uit te geven. Vakbondsbladen of bladen die gefinancierd worden door een politieke partij leunen vaak zeer dicht aan bij de financiële instellingen van de betrokken zuil.

De aanzienlijke verstrengeling tussen sommige bedrijven uit de Belgische dagbladders en de industrieel-financiële wereld, komt eveneens tot uiting in de opeenhopingen van mandaten die wij ettelijke malen bij beheerders of zaakvoerders van de door ons bestudeerde persgroepen, aantreffen.

Deze cumulaties van mandaten wijzen erop dat de dagbladders niet aan de aandacht van de topfiguren uit de zakenwereld ontsnapt. De verstrengeling tussen de verschillende vennootschappen die in een uitgeversmaatschappij participeren, is vaak zo intens dat men telkens weer op dezelfde personen stuit. De interesse van de "200 families" voor de pers, lijkt in elk geval onloochenbaar.

2.6. De betekenis van de v.z.w.'s in de Belgische dagbladders

Van alle Belgische dagbladen wordt alleen LA CITE uitgegeven door een v.z.w. Dit betekent niet dat v.z.w.'s voor de rest onbetekenend zouden zijn. Vooral onrechtstreeks spelen de v.z.w.'s een wezenlijke rol.

Belangrijk zijn de v.z.w.'s DE KATHOLIEKE PROPAGANDA en KATHOLIEK PERSFONDS (beide bij DE VLIJT), QUADRAGESIMO ANNO (HET VOLK en LA CITE, bij HET VOLK zijn nog 10 andere v.z.w.'s rechtstreeks aandeelhouder), ACTION CATHOLIQUE (GRENZ-ECHO), BISONDOM NAMEN (VERS L'AVENIR) en PRO-

GRESSIEF PERSFONDS (DE MORGEN). De aandelen van de S.C. IMPREDI, de uitgeversmaatschappij van LA WALLONIE, worden gehouden door niet minder dan 12 v.z.w.'s.

Voor de niet onaanzienlijke betekenis van de v.z.w. in onze dagbladers kan een verklaring gezocht worden in de rol van de pers als institutioneel behoeder van ideologische of levensbeschouwelijke belangen. Dit geldt des te meer voor de Belgische situatie: de ideologisering van onze pers is één van haar meest typische kenmerken. Dit betekent dat de uitgever naast zuiver commerciële ook ideële doeleinden nastreeft (cfr. de zogenaamde "lijn" van de krant). Het vrijwaren van de ideologische belangen is moeilijk realiseerbaar binnen het kader van een handelsvennootschap, waar zakelijke argumenten primeren boven levensbeschouwelijke. Het lijkt derhalve aangewezen in de uitgevende vennootschap te participeren via een v.z.w., die de verwezenlijking van het gestelde ideële doel beoogt. Via aandelenbezit en een vermoedelijke vertegenwoordiging in de beheerraad kan de v.z.w. haar ideologische argumenten laten doorwegen in het beleid van de vennootschap. Merk op dat wanneer een bepaald aandelenpakket in bezit is van een v.z.w. deze aandelen vanzelfsprekend niet ten persoonlijk titel door particulieren worden aangehouden. Het is de v.z.w., als zelfstandig rechtspersoon, die aandeelhouder is. Bovendien waken v.z.w.'s doorgaans erg streng over de eventuele toetreding van nieuwe leden. De toetredingsvereisten dienen expliciet te worden opgenomen in de statuten. M.a.w., zolang een belangrijk pakket aandelen door een v.z.w. wordt aangehouden, is het vrijwel onmogelijk dat "andersdenkenden" zich in de vennootschap kunnen inkopen. Dergelijke v.z.w.'s zijn derhalve medeverantwoordelijk voor de ideologische continuïteit van de bladen die worden uitgegeven door de maatschappijen waarin zij participeren. Individuele aandeelhouders van kapitaalvennootschappen kunnen daarentegen ongehinderd en tegen de wil van de andere aandeelhouders in, hun aandelen doorverkopen aan derden, tenzij de statuten het anders bepalen. Het waarborgen van de ideologische continuïteit ligt hier veel moeilijker. Vaak tracht men zich tegen de grillen van mogelijke kapitaalverschuivingen te beschermen door een v.z.w. op te richten

die als een soort "société de rédacteurs" zou moeten fungeren. Zolang een dergelijke v.z.w. er echter niet in slaagt zich, eventueel via aandelenbezit, te laten vertegenwoordigen in het beheer van de vennootschap, zal zij slechts moeizaam haar eisen kracht kunnen bijzetten.

3. Besluit

Samenvattend kan gesteld worden dat 3 eigendomsstypes kunnen onderscheiden worden in de Belgische dagbladers. Het type van de familie-eigendom dreigt meer en meer veld te verliezen t.o.v. de door industriële en financiële groepen gecontroleerde uitgeverijen. Het collectieve eigendomsstype kent reeds een lange traditie van relatieve stabiliteit. Onrechtstreeks vertolken v.z.w.'s in vele uitgeverijen een belangrijke rol m.b.t. de ideologische continuïteit van de betrokken bladen. Tenslotte zijn er nogal wat banden tussen de dagbladers enerzijds, en de financieel-industriële wereld anderzijds.

12 januari 1985

Noten

(1) VAN DER BIESEN, Wim, *Dertig jaar Belgische dagbladers, Evoluteschets 1948-1978*, in SERVAES, Jan, (red.), *Het Web van de Media-Business*, Leuven, Kritak, 1979, 256 p., p. 185-212, p. 187.

(2) *Ibidem*, p. 189.

Beknopte bibliografie

CAMPE, R.: DUMON, M. en JESPERS, J.-J., *Radioscopie de la presse belge*, Verviers, 1975, -600 p.

JOYE, Pierre, *La presse et les trusts en Belgique*, Brussel, Volksuitgave, 1958.

LENTZEN, E., Deux groupes de presse en transition, in "*Courier Hebdomadaire*" van het C.R.I.S.P., nr. 1001, 27/6/83, 37 p.

X, Morphologie des groupes et entreprises de presse I., in "*Courier Hebdomadaire*" van het C.R.I.S.P., nr. 680, 25/4/75, 24 p.

X, Morphologie des groupes et entreprises de presse II., in "*Courier Hebdomadaire*" van het C.R.I.S.P., nr. 681, 2/5/75, 22 p.

X, Morphologie des groupes et entreprises de presse III., in "*Courier Hebdomadaire*" van het C.R.I.S.P., nr. 682, 9/5/75, 30 p.

X, Problèmes actuels et situation de la presse quotidienne en Belgique, in "*Courier Hebdomadaire*" van het C.R.I.S.P., nr. 369-370, 23/6/67, 46 p.

Bijlage tot het Belgisch Staatsblad. Bijzondere verzameling van de akten, uittreksels uit akten, processen-verbaal en bescheiden betreffende de handels- en landbouwvennootschappen.

Bijlage tot het Belgisch Staatsblad. Verzameling der akten betreffende de verenigingen zonder winstoogmerk en de instellingen van openbaar nut die rechtspersoonlijkheid genieten.

Pas verschenen :

**W. HESLING
EN
J.M. PETERS**

AUDIOVISUELE RETORIEK

**1985
230 BLZ.
500 BF**

een uitgave van:
Centrum voor
Communicatiewetenschappen
E. Van Evenstraat 2 A
B-3000 Leuven